

Salomonsson anser objektiv dokumentation vara en omöjlighet och ser större fördelar i en insamling av forskningsrelaterat material. Han påminner om att precis som föregångsmännen inom traditionsvetenskaperna var påverkade av det nationalromantiska idealet, styrs dagens insamling och forskning av vårt tids värderingar. Dokumentatörerna, forskarna, arkivarierna har ett stort ansvar som man kanske inte alltid inser vidden av: Folk tror på den bild av det förflutna som vi förmedlar.

Den enda av skribenterna som rent konkret tar upp fältarbetet som metod är Anneli Asplund. Hon exemplifierar med fältarbeten i Östkarelen och Ingermanland, anordnade av Finska Litteratursällskapets Folkminnesarkiv. Asplund diskuterar utopi och realitet i fältarbetet och berättar underhållande om många praktiska problem som kan drabba en insamlare i fält. Hon anser att performansen i dag ses som folklorens kärna. De tekniska hjälpmedlen såsom videokameran och bandspelaren gör att vi i dag kan dokumentera performansen holistiskt. Asplund konstaterar att utvecklingen av digitaltekniken är så snabb att man har svårt att hänga med. Då den fungerar som bäst är den inte bara nyttig i efterarbete och arkivering, utan underlättar också själva fältarbetet (t.ex. användningen av digitalkamera och MiniDisc).

Jukka Saarinen från samma arkiv ägnar sig ännu mera åt arkivtekniska frågor. Han skriver om det digitala arkivet och Internet, ett nog så aktuellt tema. Digitalisering innebär ett nytt sätt att arkivera och lagra material på lång sikt, och samtidigt en förbättring av kundtjänsten. Saarinen anser ändå att man inte förbehållslöst skall anamma allt vad den nya tekniken har att erbjuda. I dag vet vi inte med säkerhet hur länge den digitala informationen kommer att bibehållas på de media som nu står till förfogande, "tyvärr är det inte

Politik och etnologi?

Denne bog¹ handler om etnologi og politik, som det hidtil har været anset alt for problematisk at koble sammen, sådan som titlen om at tage Fanden med i båden også signalerer; det skyldes formentlig en positivistisk adskillelse af dem. Men der har trods alt været visse tegn på en ændring med William Wilsons bog om Folklore and nationalism in modern Finland (1976) og senest som et tungtvejende element i denne proces Marjut Anttonens finske disputats om etnopolitik i

1. Ta fan i båten. Etnologins politiska utmaningar, red.: Tine Damsholt och Fredrik Nilsson. Lund 1999. 152 s.

säkert att informationen kan sparas i årtionden". Apparater föråldras, filformat förändras och utvecklingen går så snabbt att vi inte har råd att låta bli att samarbeta och lära oss av varandras framgångar och misstag.

Saarinen redovisar också för projektet Muisti (Minnet), ett samarbetsprojekt som lett till digitalisering och nätverksdistribution av nationellt text-, bild- och arkivmaterial. Ett nära samarbete etablerades med projektet Bildarvet, digitalisering av finlandssvenskt bildmaterial. Nätverksdistribution kan innebära stora problem med upphovsrätten. Dataskyddet och personregisterlagen begränsar möjligheterna att göra arkivmaterial fritt tillgängligt. Saarinen gör oss uppmärksamma på att traditionsarkiven i framtiden kommer att få motta frågelistsvar i digital form.

I det sista föredraget i boken berättar Karin Öman om ett hembygdsarkiv i Karlskoga, som kommit att bli mönsterbildande för hembygdsarkiven i Sverige. Hon går mycket grundligt tillväga och ger en detaljerad bild av de olika materialkategorierna i arkivet och beskriver hur en eldsjäl lyckats bygga upp verksamheten. Öman konstaterar att på hembygdsarkivet i gemen saknas professionell kompetens, här är det intresse och engagemang som förutsätts. Arkiven består vanligen av icke-sovrat material, ofta känslomässigt styrt. Men "det är inte de vita bomullsvantarnas arkiv, det är människornas, känslornas och idéernas arkiv".

Boken kommer kanske inte med så många nya infallsvinklar eller idéer om insamling och arkivering. Ändå är den igenkännande och intressant läsning för en arkivperson. Den fungerar som en jämförelse mellan olika arkiv och ger en påminnelse om att vi vinner på att samarbeta, nationellt och internationellt. För den läsare som inte är väl insatt i traditionsarkivens värld kan boken fungera som en lättläst introduktion till livet på arkivet.

Marika Rosenström

Nord-Norge (Etnopolitiikkaa Ruijassa) (1999). Jeg har desuden selv skrevet om EU-netværket Natura 2000 i Etnografi på hemmaplan (1998). Nogle har tidligere anset arbejderkulturstudier for politiske, og set i sammenhæng med den aktuelle bog er svaret ja.

Bogens artikler skal ses som en række forskeres personlige bud på temaet etnologi og politik; den repræsenterer derfor mange synspunkter. Generelt er tendensen i bogen, at alle elementer i analysen er ustabile og mindre lukkede end hidtil antaget, og at der kræves mere refleksion, samt at mindre rutinisering er nødvendig. En artikel er desuden kritisk mod lokal-samfundsundersøgelsen som metode. Bogen er inte-

ressant og vil givet øge takten af publikationer om denne kobling mellem politik og etnologi; det er også indlysende nødvendigt at tage den op. Redaktørerne peger således selv på, at Øresundsforbindelsen vil gøre grænsen mellem Danmark og Sverige mere utydelig. Redaktørerne burde også have fremhævet intentionerne for videnskabsfondet med oprettelsen af Øresundsuniversitetet (juni 2000: <http://www.uni.ore-sund.org/>)

Tine Damsholt skriver om, hvordan relationen mellem politik og kultur har svinget siden 1700-tallet, og hvordan disse begreber gensidigt har haft det andet begreb som objekt, så der både har været tale om temporære politiseringer af kulturen og tilsvarende kulturaliseringer af politikken. Hun mener, at en stor del af problemet skyldes etnologernes svage samlingsbegreb.

Kjell Hansen beskriver med udgangspunkt i Republikken Jämtland, hvordan det er muligt at se en lokal identitetskonstruktion ikke bare som symbolsk interaktionisme, men også som en reaktion på forandringer i hverdagens sociale relationer i dette perifere område i modsætning til bl.a. Stockholm.

Søren Christensen skriver om politik og kulturrelativisme, hvor han ved det sidste begreb forstår, at alle kulturer er ligestillede; én er ikke bedre end en anden. Imellem den politiske proces og kulturbegrebet forsøger han derefter at anbringe diskussionen om menneskeretigheder. Reelt går hans kritik delvist på, at kultur i for høj grad er blevet betragtet som en statisk størrelse.

Tom O'Dell skriver om de ubevidste eller delvist bevidste metodevalg. Han er kritisk mod lokalsamfundsanalysen, som han mener er udtryk for positivisme, specielt fordi et sådant lokalsamfund ikke er en lukket enhed, velegnet til en analyse. Han kunne dog have skrevet tydeligere, at de fleste formentlig har været bevidste om, at denne lukkedehed er relativ. Samtidig mener han, at refleksiviteten meget ofte gennemføres i en rutineret form, nærmest som udtryk for et forskerritual. Han kommer ind på, hvad den kritiske forskningsproces indebærer og ser det op som et valg, om forskeren skal være gemytlig, specielt ved skrivningen af sin fremstilling, eller om forskeren skal tage kontroversielle problemer op med etiske omkostninger som konsekvens.

Fredrik Nilsson kommer ind på, at grænsen mellem politik og det faglige ofte ikke erkendes, ligesom det politiske kan blive underspillet - ubevidst eller eventuelt bevidst - for ikke at gøre analysen konfliktsøgende. Det er jeg enig i, men han er for meget fascineret af begrebet "fløde", d.v.s. nærmest en proces, hvis profil dog er for uklar.

Christine Sestoft skriver om det, som jeg vil kalde aktørerne - mens hun anvender begrebet den politiske

forbruger - på arenaen omkring forbrugsvarerne i Danmark. Hun betragter denne politiske forbruger som et subjekt i forhold til staten, men differentierer ikke denne forbruger, sådan som det formentlig oftest bliver gjort inden for det etnologiske paradigme. Men det er muligt, at livsformteoretikerne - hvortil Christine Sestoft sandsynligvis regner sig - ønsker at markere en distance her. I andre artikler i denne bog er der også en eksplicit distancering fra lokalsamfundsundersøgelsen som metode, så der kan være et sammenfald her. Hun burde - efter min opfattelse - have opereret med en idealtipe for den politiske forbruger og analyseret elementer i denne forbrugers værdigrundlag i en model eller eventuelt sat flere idealtyper op for den politiske forbruger. Artiklen er et produkt af en endnu uafsluttet specialeafhandling (= finsk pro gradu-afhandling) i etnologi ved Københavns Universitet; derfor kan den færdige version forhåbenligt blive mindre firkantet.

Jonas Engman skriver om 1. maj-demonstrationer - som agitation for den socialistiske arbejderbevægelse - og som politisk symbol. Jeg vil sammenfatte artiklen som en diskussion af denne årlige demonstration som symbolsk interaktion; han kommer også ind på symbolernes ambivalens. Teoretisk og metodisk er der næppe så meget nyt i artiklen, men den indeholder interessante observationer af forandringer i disse demonstrationer i Sverige fra 1960-erne op til 1990-erne; han kommer derfor ikke ind på forholdene i Finland, hvor disse demonstrationer efter min opfattelse klart har tabt terræn over for till Valborgsfesten, som fejres den samme dag. Muligvis skal Valborgsfesten i Finland nu ses som en overvejende ikke-socialistisk fest i kampen om at sikre sig vælgernes gunst, således at dens funktion har ændret sig siden 1800-tallet; traditionen omkring Valborgsfesten er som bekendt ældre end den socialistiske ideologi. Dette perspektiv kunne have uddybet artiklen.

Thomas Højrup skriver om begreberne etnologi og politik som dialektiske, næsten idealtypiske begreber. Efter min opfattelse har han drevet denne anvendelse meget langt; der tale om en dialektifikering, som kan retfærdiggøres som pædagogisk middel, men som dog også dækker over langt mere komplekse sammenhænge. Hans fremstillingsstil er meget teoretisk samtidig med, at han dog også anvender mange danske ord, hvor jeg i hvert fald ville have anvendt fremmedord. Jeg mener desuden, at fremstillingen ville kunne være blevet klarere, hvis han havde omtalt sine eksempler mere konkret. Nederst på side 137 og øverst på den følgende side burde hans således have skrevet, at hans eksempel går på den svenske ideologi bag "folkhemmet" og den lange periode med Socialdemokratiet som det dominerende regeringsparti under ledelse af Per Albin Hansson.

Hvad angår Thomas' "Kiggenborg" (side 143) kan eksemplet anvendes som pædagogisk middel til at illustrere dialektikken, men jeg har selv så meget erfaring fra reparation af et gammelt "knuttimret" hus i den gamle del af Raumo (UNESCO World Heritage),

Studier i materiell folkkultur

Under några decennier har den materiella folkkulturen haft en undanskymd plats inom etnologin.¹ Föremål har närmast hört till museernas verksamhetsområde medan forskningen i övrigt berört andra genrer. I en samlingsvolym med artiklar av FD Teppo Korhonen presenteras emellertid nu hur värderingar och föreställningar kan komma till uttryck via föremål av olika slag. För den som likt mig tillhör en generation som varken under studierna eller senare i någon större utsträckning kommit i kontakt med traditionell etnologisk föremålsforskning, erbjuder boken nya perspektiv trots att artiklarnas innehåll inte är direkt nydanande.

Bokens inledande kapitel är en noggrann översikt som redogör för föremålsforskningens milstolpar. Introduktionen utgår från 1800-talets mitt och tar även upp tidiga verk som inte direkt kategoriserats som föremålsforskning. Evolutionistiska och typologiska metoder spreds till ämnet från naturvetenskaperna via arkeologin. Överhuvudtaget var den tidiga forskningen ofta tvärvetenskaplig eller åtminstone gränsöverskridande. Mellan språkvetare och etnologer har det länge funnits en länk som fick sin början med Wörter und Sachen-metodens tillkomst. Ett intressant påpekande som Korhonen lyfter fram är att den här metoden aldrig slog igenom i Sverige medan den spelat en viktig roll i Finland. I Finland fanns nämligen ett samband mellan språkvetenskapen och etnologin ända till 1970-talet. Studier i finska språket inkluderade obligatoriska grundstudier i etnologi eller folkloristik. Nationella aspekter har knutits till finska språket av historiska orsaker.

Korhonen behandlar trender inom föremålsforskningen fram till våra dagar och blickar också framåt med förslag om hur genren kan komma att utvecklas. Inledningen fungerar bra som en lärdoms historisk överblick och speciellt den omfattande litteraturförteckningen är värd att hålla i minnet för den som söker centrala verk inom ämnet.

1. Teppo Korhonen. Tekniikka, taidetta ja taikauskoa. Kirjoituksia aineellisesta kansankulttuurista. (Tietolipas 162.) Helsinki 1999.

at spørgsmålet skal besvares relativt, d.v.s. hvor meget tårnet og tagkonstruktionen bevæger sig i forhold til hinanden. Det fremgår, at tagkonstruktionen i Thomas' hus må være af træ ("snedkereret"). Træhuse er mere fleksible end stenhuse.

Ole Rud Nielsen

Förövrigt består boken av elva artiklar som behandlar olika föremål, symboler, byggnadskultur etc. Det framgår inte om artiklarna publicerats tidigare på annat håll. "Käppen och staven som symboler för makt och misär" behandlar värderingar och föreställningar som är anknutna till dessa två föremål under en lång tidsrymd. Hänvisningarna sträcker sig från 600-talet fram till nutid i ett europeiskt perspektiv. I artikeln "Husbondens stol som mikrorevir" använder Korhonen däremot sig av ett frågelistmaterial som han samlat in via Museiverket. Här kommer informanterna till tals med hjälp av riklig citat användning.

Det är framförallt Korhonen källor och materialanvändning som är värda att notera. Han använder sig av bildkonst, kyrkomålningar, fotografier, postkort, spridningskartor, teckningar och tidningsmaterial inte enbart som illustrationer utan som källor och argument för analysen. Då intresset för den materiella kulturen som forskningsobjekt varit låg, är det också som om de visuella källorna förbigåtts till stor del. Korhonen påpekar själv att den ikonografiska metoden, som är allmän inom konstvetenskapen, egentligen slog igenom först i början av 1980-talet inom etnologin. Då tillkom begreppet bildlore. I en artikel om påskkortens goda och onda symboler analyserar Korhonen kortens motiv och går systematiskt igenom de olika symbolernas innebörd. Studierna om ryggsäcken, skäran eller borrhskäftet är mer deskriptiva redogörelser för bruksföremålens utveckling och spridning.

Bokens sista kapitel omfattar två artiklar om byggnadskultur. Intressant läsning är hur geografiska förhållanden påverkar tillgången på byggnadsmaterial och därmed hela byggnadsskickets utformning. Också en teoretisk diskussion förs om hur ett föremål, en produkt, skapas av faktorer som kompetens och kontext. Som exempel för resonemanget om byggandet och "tankens grammatik" fungerar farstuvisten, ett "föremål" som Korhonen ingående behandlat i sin doktorsavhandling.

Korhonen användning av bildmaterial har redan berörts men också källmaterialet i övrigt kan noteras. Vid många institutioner och arkiv finns stora mängder av traditionsmaterial som samlats in men som aldrig

utnyttjats för forskning andra än de mest upptagna i artiklarna

Förändring

Födelsens gjenfjells doktorsavhandling vid Universitetet den förändring s tio åren där en födsel till intimitet fråga en önskan rummet mera pr upplevelsemäss

Fjells utgång och samhällsrelatet spel pendlar mellan det unika och oberörd. Redan forskningsresultiv. Fjell har lyft pulsen och genhälsovårdsväsestånd mot det fördel fören indningsvärd – nå barndödlighetet högteknologisk ställningar om det effektiva sjelds naturen och för det unika människan ank i sökandet efter upplevelser.

Födelsel kan kan vara fråga med barnmors i centrum. Fjell position där de den födande klevelser och to förlossningsst hur hon upplev

1. Tove Inge teknologi 1998. (Stu